

गाथिनो विश्वामित्रः। इन्द्रः। गायत्री

इन्द्र त्वा वृषभं वयं सुते सोमं हवामहे। सपाहिमध्वो अन्धसः ॥ ३.०४०.०१

सोमे- रसे। सुते- निष्पन्ने। इन्द्र- परमेश्वर। वृषभम्- वर्षकम्। त्वा- त्वाम्। वयम्। हवामहे-
आह्वयामः। सः- तादृशस्त्वम्। मध्वो अन्धसः- मधुरं रसम्। पाहि- अनुभव ॥१॥

इन्द्र क्रतुविदं सुतं सोमं हर्य पुरुष्टुत। पिबा वृषस्व तातृपिम् ॥ ३.०४०.०२

इन्द्र- परमेश्वर। क्रतुविदम्- प्रज्ञाविदम्। सुतम्- निष्पन्नम्। सोमम्- रसम्। पिब- अनुभव। हर्य-
आकर्षक। पुरुष्टुत- बहुभिः स्तुत। तातृपिम्- तर्पकं रसम्। वृषस्व- सिञ्च ॥२॥

इन्द्र प्र णो धितावानं यज्ञं विश्वेभिर्देवेभिः। तिर स्तवान विशपते ॥ ३.०४०.०३

स्तवान- स्तुत। विशपते- प्रजापते। इन्द्र- परमेश्वर। नः- अस्माकम्। धितावानम्-
धृतसम्भजनम्। यज्ञम्। विश्वेभिः- सर्वैः। देवेभिः- देवैः। प्र- प्रकर्षेण। तिर- वर्धय ॥३॥

इन्द्र सोमाः सुता इमे तव प्र यन्ति सत्पते। क्षयं चन्द्रास इन्द्रवः ॥ ३.०४०.०४

सत्पते- सत्यपालक। इन्द्र- परमेश्वर। इमे- एते। सुताः- निष्पन्नाः। चन्द्रासः- आह्लादकराः।
इन्द्रवः- क्लेदनशीलाः। सोमाः- रसाः। तव- ते। क्षयम्- निवासम्। प्र- प्रकर्षेण। यन्ति-
गच्छन्ति ॥४॥

दधिष्वा जठरे सुतं सोममिन्द्र वरेण्यम्। तव द्युक्षास इन्द्रवः ॥ ३.०४०.०५

इन्द्र- परमेश्वर। वरेण्यम्- श्रेष्ठम्। सुतम्- निष्पन्नम्। सोमम्- रसम्। जठरे- हृदये। सीदन् वनस्य
जठरे पुनानः, भीमस्य वृष्णो जठरादभिश्चसो दिवे दिवे सहुरिः स्तन्नबाधित इत्यादिषु मन्त्रेषु
जठरशब्दस्य मध्यभाग इति लक्षणया सारः स्वरूपं हृदयमिति वार्थः। हूयमानः- अस्माभिराहूतः।
दधिष्वा- धारय। इन्द्रवः- क्लेदनशीलाः। द्युक्षासः- दिव्या रसाः। तव- त्वदर्थं कल्पिताः ॥५॥

गिर्विणः पाहि नः सुतं मधोर्धाराभिरज्यसे। इन्द्र त्वादातमिद्यशः ॥ ३.०४०.०६

गिर्विणः- मन्त्रस्तुत । नः- अस्माकम् । सुतम्- निष्पन्नं रसम् । पाहि- अनुभव । मधोर्धाराभिः-
माधुर्यधाराभिः । अज्यसे- सिच्यसे । इन्द्र- परमेश्वर । त्वादातम्- त्वच्छोधितम् । दैप् शोधने ।
यशः- हविः ॥६॥

अभि द्युम्नानि वनिन इन्द्रं सचन्ते अक्षिता। पीत्वी सोमस्य वावृधे ॥ ३.०४०.०७

वनिनः- सम्भक्तुः । अक्षिता- अक्षीणानि । द्युम्नानि- तेजांसि । इन्द्रम्- परमेश्वरम् । अभि सचन्ते-
अभिगच्छन्ति । सोमस्य- रसम् । पीत्वी- अनुभूय । वावृधे ॥७॥

अर्वावतौ न आ गहि परावतश्च वृत्रहन्। इमा जुषस्व नो गिरः ॥ ३.०४०.०८

अर्वावतः- अन्तिकात् । परावतश्च- दूरतश्च । नः- अस्मान् । आ गहि- आगच्छ । वृत्रहन्-
आवरणनाशक । नः- अस्माकम् । इमाः- एतान् । गिरः- मन्त्रान् । जुषस्व- सेवस्व ॥८॥

यदन्तरा परावतमर्वावतं च हूयसे। इन्द्रेह तत आ गहि ॥ ३.०४०.०९

परावतमर्वावतमन्तरा- दूरसमीपमध्यवर्तिदिशात् । च । हूयसे- आहूतोसि । ततः- तस्मात्
स्थानात् । इह- अत्र । इन्द्र- परमेश्वर । आ गहि- आगच्छ ॥९॥